

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՍՐԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ «ԵՂԾ ԱՂԱՆԴՈՑ» Ի ՄԷՋ

Եզնիկ վարդապետի «Եղծ Աղանդոց» տիպոգրաֆիկ փոքրիկ մատենանը մին է Հայոց հին մատենագրութեան մեծարժէք երկերէն, և այդ պատճառաւ արժանացած է բացառիկ աւելորդութեան: Մենք ևս, փափաքելով մեր լուսման ընծայել հայ բանասիրութեան հիւրընկալ զանձանակին, այն յօդուածով կը ներկայացնենք մեր մատենանին լուսանցքներսւն վրայ նշանակուած սրբագրութիւնները, որոնց մէկ մասը ուրիշներէ առնուած է, իսկ միւս մասը մեր կողմէ դիտուած:

Մեր ձեռքի տրինակն է Վենետիկի 1926 ի հրատարակութիւնը:

1. — էջ 16. — զհոգւոց մարդկանց — մարդկան:

2. — էջ 20. — Բայց միայն այսց կառաց — յայսց:

3. — էջ 21. — ընդ բնաւս սլանան — բնաւ:

4. — էջ 25. — յկատուածոյ շնորհն — յկատուածոյ շնորհան:

5. — էջ 27. — յանգարդս և յանարգս — յանարգաւ:

6. — էջ 28. — հիւղն ի յկատուած էր — հիւղն յկատուած էր:

7. — էջ 29. — զքնութիւնս առնել, ոչ միայն արդս և զարդս — զքնութիւնս առնել, և ո՛չ արդս և զարդաւ:

8. — էջ 30. — այլ կամ քաղաք կամ առաւարք — այլ կամ քաղաք կամ առաւարք:

9. — էջ նոյն. — այլ ի դիպացն որք դիպինն ... ի հիւսնութիւնէ հիւսն — այլ ի դիպացն որ դիպինն ... ի հիւսնութիւնէ հիւսնն:

10. — էջ 30-31. — Զի մարդ և յառաջագոյն քան զարուստն է — Զի մարդն յառաջագոյն քան զարուստն է:

11. — էջ 31. — և ոչ արգասիս — ևս զարգասիս:

12. — էջ նոյն. — ուստի լանայ մորալիսառն զյատակն պղտորել — մորալիսառնն:

13. — էջ 35. — արար բարի արարուածս — արարածս:

14. — էջ 36. — ի յօդուածոց և ի պէսպէս բնութիւնց — յօդուածոյ:

15. — էջ 37. — հթէ հիւղեայն լեւալ իցէ — ի հիւղեայն:

16. — էջ 38. — և ցրտոյ ջերս — ջերմ:

17. — էջ 42. — օտար մարմնոց ցանկանայցէ — մարմնոյ:

18. — էջ 51. — ճշդիւք քննիցեն — ճշդիւ:

19. — էջ նոյն. — Քանզի ոչ հթէ յորժամ ... մի թէ պատճառ Հարեաց զտէրն պարտ իցէ իմանալ ... և շնորհեաց միւսոյն — Քանզի ոչ հթէ յորժամ ... պատճառ Հարեաց զտէրն պարտ իցէ իմանալ ... և շնորհեաց միւսոսմն:

20. — էջ 53. — այլ կարծեօք ի թեթուս մատուցեալ, հթէ լիցի և թէ չլիցի — այլ կարծեօք ի թէ թէս մատուցեալ, հթէ լիցի, հթէ չլիցի:

21. — էջ 60. — իսկ արդ հթէ ոչ էր անարար, առնն, ըստ ձեզ՝ օտաւանայ — իսկ արդ հթէ ոչ անարար էր, առնն, օտաւանայ:

22. — էջ 64. — յորժամ մրցել ընդ բանսարկութիւն մարտնչիցի — մատչիցի:

23. — էջ 77. — Եւ այլ ոք զարջոյ թոժիւն սնուցեալ կաքաւիչս ուսուցանէ — և այլոք զարջոյ թոժիւնս սնուցեալ, կաքաւիչս ուսուցանէ:

24. — էջ նոյն. — Եւ այլ ոք զկապիկս — Եւ այլոց զկապիկս:

25. — էջ նոյն. — Եւ այլոյ զգարբս իգակերպս կալեալ — Եւ այլոց զգարբս իգակերպս կալեալ:

26. — էջ 90. — օտար քաղաքաց — աւարք քաղաքաց:

27. — էջ 92. — զի որպէս այլովք հաւատովք — այլոց:

28. — էջ 98. — զի ոյր իւր ինչ ոք է ... և որ ոչ է իւր — զի ոյր իւր ինչք է ... և որ ոչ է իւր:

29. — էջ 102. — տառերնայք — ստոր-
նկայք:

30. էջ 105. — ի միջոյն քրորեկից
ցուցանէ — ցուցանէր:

31. — էջ 109. — Եթէ առ երես արա-
րած իցէ — Եթէ երէս արած իցէ:

32. — էջ 109-110. — զոր արաւելին
կոչեն. — Ըստ երևոյթին լուսանցքի ծա-
նօթութիւն մըն է, զոր տարբեր ձեռք
մը մտցուցեր է բնագրին մէջ:

33. — էջ 118. — Եւս Եթէ բառնայցի
ի վեր այնպիսի վիշապն ոչ Եթէ — Եւս
Եթէ բառնայցի, ոչ Եթէ:

34. — էջ 120. — հասակաց և փայտից
— հասկաց:

35. — էջ 121. — անմանչից — ան-
մաքնչոց:

36. — էջ 126. — Թէ ոք ի մէնջ —
Թէ որ ոք ի մէնջ:

37. — էջ 133. — չէ պատճառ — չէ
պատշաճ:

38. — էջ 140. — առ ի դար հայելայ
— դար:

39. — էջ 142. — և ի տալ զբարձունսն
— զբարձունսն:

40. — էջ 143. — որ ի վերն քան —
որ ի վեր քան:

41. — էջ 145. — նոյնպէս և ի փա-
ռաւորութենէ անտի բախտաւոր — ի
բախտաւորութենէ:

42. — էջ 147. — այլ իջեալ միմեանց
— զիջեալ:

43. — էջ 149. — ծակեաց զորոքայնն
— զորովայնն:

44. — էջ 155. — դայաացին — դայ-
աային:

45. — էջ 156. — մեռանէր Որմիզդ —
մեռանէր որդի Որմիզդի:

46. — էջ 157. — այնչափ այնչափ —
այնչափ այնչափ:

47. — էջ նոյն. — միանգամ ամուս-
նաւորաց և մահկանացուաց ազգ է —
միանգամայն:

48. — էջ 160. — որ յերկրէ են՝ բու-
սանիցին — որ յերկրէն են՝ բուսանիցին:

49. — էջ նոյն. — Որմիզդի բարիք
արարածոցն սատակել — արարածոցն ա-
րարչի սատակել:

50. — էջ 164. — Դիմ. — էջ 125,
Խորագիր, Գիրք Երկրորդ, Եղծ Քէշին
Պարսից, որ կը շարունակուի մինչև էջ
216: Ըստ երևոյթին ճիշդ չէ հրատարակ-
չական այս բաժանումը: Վասնզի պարս-
կական երկարժամութեան տիրական ա-
նունները՝ Ջրուան, Որմիզդ և Արհմ, կը
տեսնուին միայն էջ 125-160, և 164րդ
էջին վրայ կը կարդացուի, Վիսկ այլ
այլազգ կարծեցին զսատանայէն:

51. — էջ 170. — Եղանին — Եղեն:

52. — էջ նոյն. — այնպիսի ինչ ե-
րեակ — այնպիսի ինչ սեւորակ:

53. — էջ 171. — Կ մինչ գեռ Եղն է
— Եղեն է:

54. — էջ 172. — երկրական անուանո
— երկրական անուանո:

55. — էջ 180. — յաղակատանս հառ-
եալ — հառեալ:

56. — էջ նոյն. — զինչան հայրենիս
— զարարան հայրենիս:

57. — էջ 186. — նոցա չէր աղուաց-
եալ — մեղուցեալ?:

58. — էջ 193. — հարդերն ազնիւս
— հանդերն:

59. — էջ նոյն. — և Թուլութենէ —
և ի Թուլութենէ:

60. — էջ 195. — Եւ մի իմն ի հակա-
ռակորդէն — Եւ միւսն ի հակառակորդէն:

61. — էջ 200. — որ ոչ դաւանէ —
որ ոչ դաւանէր:

62. — էջ 203. — լուսատու լինել որք
ի ներքոյ երկնից — լուսատու լինել ի
ներքոյ երկնից:

63. — էջ 208. — քանզի ոչ կարէ
ակնբաց ի ցամաք գործել — քանզի ոչ
կարէ ակն՝ բայց? ի ցամաք գործել:

64. — էջ 215. — և է մարմին և վե-
րայ — և է մարմինն և ի վերայ:

65. — էջ 219. — Եւ լուսին, ասէ ի
ներքոյ է — ասեն:

66. — էջ 221. — և բնաւ իսկ զաշ-
խարհ — և զբնաւ իսկ զաշխարհ:

67. — էջ 230. — և ի սուղական բնու-
թենէ — սուղական:

68. — էջ 232. — կէտքն յաւրապաց
— յամբապաց:

69. — էջ 235. — շուրջ գանթոթի
ծանրանայ — ծրանայ — Հմմտ. էջ 204:

ՀՐԱՋԵԱՅ ԱՃԱՌԵԱՆԻ ՆԱՄԱԿՆԵՐԻՑ ՎԻԵՆՆԱՅԻ ՄԽԻԹԱՐԵԱՆՆԵՐԻՆ

Հրատարակող՝ ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՄԻՆԱՍԵԱՆ

8. Հ. ՆԵՐՍԷՍ ԱԿԻՆԵԱՆԻՆ

25.

[26 նոյ. 1930, Երևան]

Գերազատիւ Հայր,

Ստացայ Ձեր նամակը 14 հոկտ. և Եղիա Բաղրամյանի փորձը, — Շատ լաւ է ապււնած. ութը թերթի մէջ ընդամենը միմիայն 57 սխալ կայ. շատ ոչինչ բան է. մանաւանդ որ միմիայն մէկ տող է փոխացրած. ինչ պիտի ընէինք, եթէ ամբողջը փոխցնէր և ըսեր թէ ապեցի:

Վերջին երեսին վրայ որ դեռ փորձ է, կայ երկու սխալ. տակէն հաշված առաջին տողը աւրհնութիւնն պիտի ըլլայ աւրհնութիւն. տակէն 7րդ տող Յովնանէս — ուղղել ըստ ձեռագրին՝ Յովնանէս:

70. — էջ 237. — Եւ քանի անթիւ բիրտուց կախարդաց — անթիւ բիրտուց կախարդաց:

71. — էջ 246. — զկէսն յիւր յինքնուն ունիցի — զկէսն իւր:

72. — էջ նոյն. — որ անբաժին և անքանակ — անքակ. — Հմմտ. էջ 255:

73. — էջ 251. — որք յանդիմանէին — որ յանդիմանէին:

74. — էջ 260. — Այլ մի սք — Արդ մի ոք:

75. — էջ նոյն. — Ձայնպիտիս — զայսպիտիս:

76. — Դիւ. — էջ 262 կան հետեւեալ տողերը. «Եւ մանաւանդ որ քան զամենեսին իմաստնագոյն համարին զՊղոտոն . . . Եւ արդ ընդ նմա իսկ մարտիցուք գոռութեան բանիւք . . . Ձի յորժամ ըզնորա մեծարոյ կարծիսն գծակցուք, և հանցուք զնա յաշաց իւրոցն խորհցելոց, ապա ցուցցուք թէ ո՛վ Աստուած է, և զինչ նորա արարածք»:

Պղատոնի մեծարոյ կարծիքները գրծակցու այս յայտարարութեան համապատասխան ապահովի էր. ընդարձակ բաժին մը, որ չի տեսնուիր Եղիսիկի մեզի հասած այս երկին մէջ:

Եղիսիկ նման յայտարարութիւն մը կատարած էր նախապէս և գրած էր. «Եւ ընդ Պարսից քէչին գտողս, ապաւինեալ ի շնորհան Աստուծոյ, մատիցուք ի պայքար» (էջ 123): Այս յայտարարութեան անմիջապէս կը հետեւի Պարսից քէչին եղծումը:

Հետեւարար բնական է խորհիլ թէ ան Պղատոնի սխալ կարծիքներուն հղծումն ալ գրի առած էր, որ դժբախտաբար կերպացած է ամենակուլ ժամանակին:

77. — էջ 267. — ապա թէ ունիցիս զոք այլ աստուածս — առ աստուածս:

78. — էջ նոյն. — այլ խորհեալ ի բաց մերժէր — խորհեալ:

79. — էջ 273. — Պատասխանի. արդարեւ որպէս — Արդարեւ որպէս:

80. — էջ 286. — և յայլոց ընկերացն — և այլոց:

81. — էջ 288. — Եւ եթէ բժիշկ . . . մատուցանել, զի որ սկզբան — Եւ եթէ բժիշկ . . . մատուցանեն, որ սկզբան:

82. — էջ 303. — այլ հղիցի ձեր այոն այո, և ոչն ոչ. և թէ որ ինչ աւելի է — այլ հղիցի ձեր այոն այո, և ոչն ոչ. և որ ինչ աւելի է:

Ն. ԱՐԲ. ԾՈՎԱԿԱՆ